



Sarunu cikls “Trīs Brāļu iemītnieki”: NKMP Kultūras mantojuma informācijas centra juriste Agnese Rituma

Publicēts: 01.08.2022.



Attēlā Agnese Rituma; Foto: Linda Zonne-Zumberga

Pastāsti, lūdzu, par savu darbu Nacionālajā kultūras mantojuma pārvaldē (NKMP).

Kā juriskonsults veicu dažādu dokumentu, lēmumu projektu sagatavošanu, pētu jomu regulējošos normatīvos aktus, darbojos ap valsts pirmpirkuma tiesībām uz valsts nozīmes kultūras pieminekļiem.

Tavā darbā labi jāpārzina dažādi likumi.

Tā kā pati tikai šogad esmu ieguvusi bakalaura grādu, tad apgalvotu, ka noteikti noder visas pamatzināšanas, ko dod bakalaura programma, taču ļoti daudz iznāk apgūt procesā. Šajā darbā nākas saskarties ar interesantiem kāzusiem, piemēram, vai bānītis skaitās dzelzceļa piederums, vai nē? Praksē, protams, zināšanas attīsti, sāc pamatlietas izprast labāk. Mācīšanās process notiek nepārtraukti. Noteikti jāizceļ, ka saņemu lielu atbalstu no vadības. Strādāju cieši kopā ar struktūrdalības vadītāju Simonu Čeveri, tāpat blakus ir arī pārvaldes vadītāja vietniece, juriste Vivita Viksna-Bārbale. Ja kaut ko nezinu, gadījies piemirst kādu lietu, vai arī nākas saskarties ar ļoti specifiskiem normatīvajiem aktiem, vienmēr saņemu padomus, palīdzību. Patiesībā es sākotnēji pieteicos uz praksi, laikā kad vēl mācījos un rakstīju bakalaura darbu, taču mani pieņēma darbā! Es prātoju kā tas būs, taču te tiešām ir atvērti kolēģi, arī daudz jaunu cilvēku, tai skaitā nesenie augstskolu absolventi.

Tātad, lai strādātu par juristu NKMP, daudz kas jāapgūst procesā?

Jā, noteikti. Varu teikt, tā kā birokrātijas aparāts ir diezgan liels, bet cilvēku ir maz, tad patiesībā sanāk izdzīvot mācīšanās maratonu, "rāpot" nevar. Skrien, lasi, mēģini, izproti. Atceros kā pirmajās nedēļās gāju cauri jomu regulējošajiem normatīvajiem aktiem, kaut ko sapratu labāk, kaut kas bija piemirsies, uzdevu jautājumus. Iznāca labs "sprintiņš". Veiksmīgi, ka strādāju kopā ar struktūrdalās vadītāju, kā minēju. Pie kolēģes vērsas arī citu nodaļu pārstāvji, sanāk ātrāk iepazīt citu kolēģu sejas, rodas kontakts un veidojas brīvāka, drošāka sajūta.

Minēji, ka sākotnēji meklēji prakses vietu. Vai NKMP izvēlējies ar nolūku, vai sagadīšanās pēc?

Esmu pavadījusi pusgadu Itālijā un studijās saskāros tieši ar kultūras mantojuma aizsardzības tēmu. Mani tas ļoti uzrunāja, tāpēc nodomāju – jābrauc un jāizzina vietējie kultūras pieminekļi. Darbā tiku gan pateicoties veiksmei, jo tika meklēts darbinieks akurāt' jurista amatā. Es uzreiz arī biju gatava, neskatoties uz pieredzes trūkumu, jo interese jomā bija liela.

Tevi vienmēr interesējusi kultūras vēsture?

Mani interesēja māksla un attiecīgi arī ar to saistītā likumdošana, piemēram, mākslas priekšmetu restitūcijas un tad tas pamazām noveda pie kultūras mantojuma aizsardzības. Salīdzinājumā ar normatīvajiem aktiem citās nozarēs, šī šķita ļoti daudzveidīga. Kad kādi normatīvie akti vai lēmumi skar konkrētu ēku ar vēsturisko nozīmi, procesā sanāk izzināt vēsturi, kultūru, apceļot Latviju. Visu laiku iznāk paralēli mācīties arī par kultūru, vēsturi, mākslu, Latviju.

Sanāk apceļot Latviju nepametot Trīs Brāļus?

Jā! Te gan ir tā izcilā iespēja reizēm doties līdz inspektoriem, ekspertiem apsekot objektus. Šeit strādā izcili jomas profesionāļi un, dodoties ar viņiem, līdzās ir gidis, nevis vienkārši gidis, bet pētnieks, jomas eksperts, kurš spēj piedāvāt unikālus, ne vispārzināmus faktus. Jāatzīst, man tikai vienreiz gadījies izbraukt līdzī, jo strādāju šeit vien sešus mēnešus.

Kāda ir bijusi aizraujošākā pieredze, kopš strādā NKMP?

Kā minēju, strādāju šeit vien pusgadu, tāpēc kā aizraujošāko pieredzi varu šoreiz vien nosaukt reizi, kad braucu līdzī arheoloģijas nodaļas ekspertiem atkārtoti apsekot izskaloto Daugavgrīvas vraku. Devāmies, ar cerībām ievākt fragmentus, bet jūra bija vraku pārklājusi ar smiltīm, tā nu nācās no esošās situācijas gūt maksimālus iespaidus citos veidos. Taču, runājot par vraku, tas arī bija avots interesantam kāzusam, bija jāizprot jūras kodeksa specifiski panti, kas to šādā darbā būtu gaidījis? Domāju, tas labi ilustrē minēto daudzveidības aspektu, kas tiešām šeit ir ļoti izteikts.

Kāda ir tipiska ikdienu darbā?

Tipiska ikdienu ir tad, kad ir rutīna. Tāda visdrīzāk rastos, ja nāktos strādāt attālināti, taču esot uz vietas, līdzās citiem kolēģēm, konstanti "uzsūcot" jaunu informāciju, katru dienu uzzini, ko jaunu. Piemēram, vienu dienu kolēģes rosījās ap iesniegumiem par saules paneļu uzstādīšanu, citu dienu aktualizējās okupācijas pieminekļu jautājums. Ikdienu nebūt nav tipiska amata aprakstā minētajam.

Kāpēc Tavs darbs ir svarīgs?

Paziņu lokā cilvēki prātoja, ko gan es daru valsts pārvaldē, bet kultūras mantojums, tēvzemes mantojums ir kaut kas tāds, kas jāaizstāv. Liekas, tas saistīts ar mātišķo instinktu. Šajā darbā nav arī tā, ka vienkārši sagatavo dokumentu projektus, iesniedzējiem nomainoties. Tieši otrādi, ar cilvēkiem, kultūras pieminekļu īpašniekiem, ar kuriem nākas sadarboties, veidojas personīgāks kontakts, pat ja pieminekļu īpašnieki arī mēdz mainīties. Šis nav vienkārši birokrātijas aparāts, neesam atrauti arī no dzīves realitātes. Šis galu galā ir darbs tēvzemes labā, darbs nākotnei. Cilvēkus var iznīcināt, bet kultūras mantojums ir tas, uz kā pamata tauta var atgūties.

Saki, lūdzu, vai Tev ir arī kādi vaļasprieki ārpus darba?

Aizraujos ar gleznošanu, kas veiksmīgi sasaucas ar izvēlēto jomu un darbavietas misiju. Tas, manuprāt, manā darba intervijā tika ievērots, jo garantētu piederības sajūtu kolektīvā. Ja esi radoši domājošs cilvēks, tad ar kolēģiem atrodam daudzi kopsaucēji.

Tad tu esi radošais, nevis sausais jurists?

Patiesībā esmu novērojusi, ka juristiem nereti patīk māksla un kultūra, kolekcionē, pēta, izzina, apmeklē lekcijas. Redz, ja profesija ir sausa, tad vajadzīgs līdzsvars, taču šajā darba vietā strādājot pastāvīgi nākas saskarties ar mākslu, kultūru, līdz ar to darbs un darba vide kļūst radoša un tā ir ļoti, ļoti laba kombinācija.

Noslēgumā, vai ir kādas vietas, kuras Tu ieteiktu citiem iepazīt?

Man pašai tuva vieta ir Nurmuižas pils Laucienē, kur pavadīju savas bērnības vasaras. Patiesībā kādu laiku neesmu tur bijusi, jāatzīst, nedaudz bistos kādas būs sajūtas ieraudzīt vietu pēc atjaunošanas, balti krāsotās sienas. Man pašai patīk redzēt nolietojumu, nodrupušo krāsu, bet tagad, kad vieta sakopta, nejutīšu to agrāko nolietojumu. Vasarās tur dzīvodama arī dzirdēju daudz nostāstu. Ir tāds teiciens, ka katrā muižā ir kāds skelets skapī, tad arī Nurmuižā tādi atrodami. Tā ir vieta, ar kuru man pašai ir bijusi lielāka pieredze. Savukārt Rīgā man ļoti patīk Maskavas forštate. Neesmu no Rīgas un, uzzinot, ka ir tādi Rīgas ceļveži, atklāju sev Maskavas forštati. Man pašai ļoti patīk koka arhitektūra. Domāju, cilvēkiem būtu vērtīgi iepazīt ne tikai pašu Rīgas vēsturisko centru, bet arī apkaimes. Man pašai šķiet, ka tā Rīgas vērtība "guļ rajonos", ja tā drīkst teikt. Vēsturiskais centrs ir savā veidā iesaldēts, man patīk teikt "muzificēts", pārējās apkaimes atšķiras ar savu dabisko dzīvīgumu.

Sarunājās Linda Zonne-Zumberga

<https://www.nkmp.gov.lv/lv/jaunums/sarunu-cikls-tris-bralu-iemitnieki-nkmp-kulturas-mantojuma-informacijas-centra-juriste-agnese-rituma>